

ความหมายของไฟป่า (Forest Fire)

ไฟป่า หมายถึง ไฟที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตาม แล้วลุกลามไหม้ ในป่าได้โดยอิสระ ปราศจากการควบคุม ไม่ว่าจะไฟจะลุกลามไหม้ ในป่าธรรมชาติ หรือสวนป่า

องค์ประกอบของไฟป่า

ไฟป่าเกิดขึ้นได้ ต้องมีปัจจัยที่สำคัญ ๓ อย่างด้วยกันคือ ความร้อน ก๊าซออกซิเจน และเชื้อเพลิง จึงจะสามารถเกิดไฟขึ้นได้ หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย องค์ประกอบทั้ง ๓ สิ่งนี้ เรียกว่า “สามเหลี่ยมไฟ” หากขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งไป ไฟก็จะไม่เกิดขึ้น

ชนิดของไฟป่า

ไฟป่าสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ชนิด ตามลักษณะของเชื้อเพลิงที่ถูกเผาไหม้ ดังนี้

๑. ไฟใต้ดิน เป็นไฟที่เผาไหม้พวกอินทรีย์วัตถุสลายตัวแล้ว และกำลังสลายตัวเหนือผิวดินในป่า บางทีไฟนี้ไหม้พวกรากไม้ด้วย ไฟนี้ลักษณะคุกรุ่น เเผาไหม้อย่างช้าๆ ไม่มีเปลวไฟให้เห็น มีควันเล็กน้อย หรือไม่มีเลย ไฟชนิดนี้จะเกิดหลังจากเกิดไฟผิวดินและมีความรุนแรงของไฟน้อย

๒. ไฟผิวดิน เป็นไฟที่เผาไหม้ พวกซากพืชและผลที่ร่วงหล่นบนผิวดิน ได้แก่ เศษไม้ ปลายไม้ พืชชั้นล่างได้แก่ หญ้า พุ่มไม้ และลูกไม้ มีอัตราการลุกลามตั้งแต่ช้าจนเร็วมาก

๓. ไฟเรือนยอด เป็นไฟที่ไหม้เรือนยอดไม้ และลุกลามจากเรือนยอดหนึ่งไปสู่เรือนยอดหนึ่ง ไฟชนิดนี้มีความรุนแรงมาก จะเกิดกับหมู่ไม้ที่มีความหนาแน่นมาก

พฤติกรรมของไฟป่า

ไฟป่าจะเกิดขึ้นจากจุดไฟเล็กๆ เพียงแต่หัวไม้ขีดเสมอ แล้วจะลุกลามขยายวงกว้างออกไปทุกทิศทางยิ่งนานขนาดของไฟป่าจะใหญ่ขึ้น

สาเหตุของการเกิดไฟป่า

ปัจจุบันสาเหตุการเกิดไฟป่าในประเทศไทย เกือบทั้งหมดเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์ ไฟป่าจะเกิดจากสาเหตุธรรมชาติน้อยมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เพาะปลูกส่วนหนึ่งของราษฎรอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

สาเหตุการเกิดไฟป่า พบสาเหตุดังนี้ คือ

- จุดไฟโดยวัตถุประสงค้อย่างใดอย่างหนึ่ง
  - เผาไร่ เพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกโดยไม่มีการควบคุม
  - เผาป่าเพื่อเก็บหาของป่า
  - ล่าสัตว์ เพื่อให้สัตว์หนีจากที่หลบซ่อน
  - เพื่อความสะดวกในการเดินป่า
  - เลี้ยงสัตว์ เผาป่าเพื่อให้หญ้าอ่อนแตกเป็นอาหารสัตว์
  - การพักผ่อนในป่า จุดเพื่อหุงต้มอาหาร
  - จุดเพื่อกลั่นแก๊ส กรณีเกิดการขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับส่วนราชการ
- จุดโดยความคึกคะนอง ปราศจากเหตุผลใดๆ

ความเสียหายและผลกระทบจากไฟป่า

- ไฟป่า สร้างความเสียหายต่อป่าไม้ คือ
  - ลดอัตราการเจริญเติบโต และลดคุณภาพเนื้อไม้
  - ขาดช่วงการสืบพันธุ์ทดแทนตามธรรมชาติ
  - เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของป่า
- ไฟป่าสร้างความเสียหายต่อดิน คือ
  - ทำให้หน้าดินเสื่อมสภาพ

- เกิดการชะล้างหน้าดินและพังทลายของดิน
  - ดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์
- ไฟป่าสร้างความเสียหายต่อน้ำ คือ
    - เกิดอุทกภัย น้ำท่วมช่วงฤดูฝน
    - เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของน้ำและเกิดตะกอนขุ่น
  - เกิดควันพิษในอากาศ
  - สิ่งมีชีวิตในป่า
    - สัตว์ป่าไร้ที่อยู่อาศัยขาดที่หลบภัย
    - ผลเสียต่อสิ่งมีชีวิตเล็กๆ ในป่า
  - ชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์
    - ทำลายบ้านเรือนชีวิตและทรัพย์สินถ้าหากเกิดไฟป่าควบคุมไม่ได้

แนวทางแก้ปัญหาไฟป่า

แนวดำเนินการตามพระราชดำริป่าเปียกมี ๖ วิธี คือ

- ทำระบบป้องกันไฟไหม้ป่า โดยใช้แนวคลองส่งน้ำและแนวพืชชนิดต่างๆ ปลูกตามแนวคลองนั้น
- สร้างระบบการควบคุมไฟป่าด้วยแนวป้องกันไฟป่าเปียกโดยอาศัยน้ำชลประทานและน้ำฝน
- การปลูกต้นไม้โตเร็วคลุมแนวร่องน้ำ เพื่อให้ความชุ่มชื้นค่อยๆ ทวีขึ้นและแผ่ขยายออกไปทั้งสองข้างของร่องน้ำ ซึ่งจะช่วยให้ต้นไม้งอกงามและมีส่วนช่วยป้องกันไฟป่า เพราะไฟป่าจะเกิดขึ้นง่ายหากป่าขาดความชุ่มชื้น
- การสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นขึ้น เพื่อปิดกั้นร่องน้ำหรือลำธารขนาดเล็กเป็นระยะๆ เพื่อใช้เก็บกักน้ำและตะกอนดินไว้บางส่วน โดยน้ำที่เก็บไว้จะซึมเข้าไปสะสมในดิน ทำให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายเข้าไปทั้งสองด้านกลายเป็น "ป่าเปียก"
- การสูบน้ำเข้าไปในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ แล้วปล่อยน้ำ ลงมาทีละน้อย ให้ค่อยๆ ไหลซึมลงดิน เพื่อช่วยเสริมการ ปลูกป่าบนพื้นที่สูงในรูป "ภูเขาป่า" ให้กลายเป็น "ป่าเปียก" ซึ่งสามารถป้องกันไฟป่าได้อีกด้วย

๖. ปลุกต้นกล้วยในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นช่องว่างของป่า ประมาณ ๒ เมตร หากเกิดไฟไหม้ ป่าก็จะปะทะต้นกล้วยซึ่ง อุ่นน้ำไว้ได้มากกว่าพืชอื่น ทำให้ลดการสูญเสียน้ำลงไปได้มาก ส่วนการแก้ปัญหาที่ประชาชนโดยทั่วไปก็สามารถทำได้ คือ ไม่เผาขยะ กิ่งไม้ ใบไม้ต่างๆ ในที่โล่งแจ้ง ลดการใช้รถยนต์ พาทนะ เพื่อลดการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง และในแต่ละพื้นที่ ควรมีการจัดการและควบคุมปริมาณฝนที่เกิดจากการก่อสร้าง ควันเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมให้จริงจังกว่ที่ผ่านมา

การควบคุมไฟป่า (Forest fire control)

การควบคุมไฟป่า หมายถึง การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับไฟป่าอย่าง ครบวงจร กล่าวคือ เริ่มต้นจากการป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า โดย ศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดของไฟป่าในแต่ละท้องถิ่นแล้ววางแผน ป้องกัน

๑. การป้องกันไฟป่า (forest fire prevention) คือ ความ พยายามในทุกวิถีทางที่ไม่ให้เกิดไฟป่าขึ้น ในทางทฤษฎีคือการ แยกองค์ประกอบของการเกิดไฟป่าออกจากกัน ในทางปฏิบัติ ได้ดำเนินการดังนี้

๑.๑ การให้การศึกษา เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับป่าไม้ และไฟป่าแก่ประชาชนทุกชั้นอายุ ทั้งคนที่อาศัยอยู่ในเมืองและ ชนบท โดยใช้สื่อต่างๆ เช่น สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การสาธิต และการติดต่อส่วนตัว เป็นต้น

๑.๒ การออกกฎหมาย เนื่องจากกิจกรรมหลายอย่างของ มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ด้วยการ ให้การศึกษา จึงต้องออก กฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันไฟป่า

๑.๓ การจัดการป่าไม้ในการทำไม้ โดยพิจารณาความ ต้องการทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กัน

๒. การเตรียมการดับไฟป่า คือ การเตรียมความพร้อมเพื่อดับ ไฟป่าก่อนหน้าที่จะถึงฤดูไฟป่า ซึ่งต้องเตรียมการใน ๓ ทาง ด้วยกัน คือ

๒.๑ เตรียมคน จัดองค์กรดับไฟป่า เตรียมความพร้อม ของเจ้าหน้าที่ดับไฟป่าด้วยการจัดกำลังคนเตรียมพร้อม ในการ ดับไฟป่า

๒.๒ เตรียมเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องมือดับไฟป่าทุกชนิด รวมทั้ง อุปกรณ์สื่อสารและยานพาหนะ ให้สามารถใช้งานได้ ตลอดเวลา

๒.๓ การฝึกอบรม คือ การเตรียมเจ้าหน้าที่ดับไฟป่า ให้มีความรู้ และทักษะ ในการใช้อุปกรณ์ดับไฟป่า ตลอดจน ยุทธวิธีในการดับไฟป่า เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดับไฟป่า

๓. การตรวจหาไฟ เป็นระบบการตรวจหาไฟ ในช่วงฤดูไฟป่า เพื่อให้ ทราบว่ามีไฟไหม้ป่าขึ้นที่ใด โดยการลาดตระเวน ด้วยการเดิน การใช้รถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ การสังเกตการณ์ จากหอดูไฟ และการตรวจหาไฟทางอากาศโดยใช้ เครื่องบินหรือ เฮลิคอปเตอร์

การป้องกันและแก้ไขปัญหา ไฟป่าและหมอกควัน

ด้วยความปรารถนาดีจาก

เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

โทรศัพท์ ๐๕๔ - ๒๑๙๑๙๙

*****

